

Ett liv i bön och offer för själarnas frälsning. 1

Av en medlem av Karmels andliga familj

Innan Jesus återvände till Fadern gav han sina apostlar missionsbefallningen: ”Gå ut överallt i världen och förkunna evangeliet för hela skapelsen. Den som tror och blir döpt skall räddas, men den som inte tror skall bli dömd.” (Mark 16:15-16).

Frälsningen är ingen självklarhet, utan beror på vår goda vilja att genom en levande tro ta emot Guds heliggörande nåd som skänks oss i dopet. Genom missionsbefallningen har Jesus också anförtrott oss det mycket ansvarsfulla uppdraget att bidra till att förmedla frälsningen till andra människor, ja till alla människor på hela jorden.

Guds medarbetare i återlösningsverket

I *Andliga ordstäv* återges en kommentar av den helige Johannes av Korset till en mening av Dionysius Areopagita: ”’Det gudomligaste av alla gudomliga verk är att samverka med Gud för själarnas frälsning.’ Med detta menas, att den högsta fullkomligheten för varje människa i enlighet med hennes stånd och grad är att höja sig och växa i Guds efterföljelse alltefter förmåga och begåvning, och vad än underbarare och gudomligare är, att bli hans medarbetare i omvändelse- och återlösningsverket av själarna.” (*Andliga ordstäv*, 10).

I slutändan har var och en givetvis ett personligt val att ta emot Guds frälsande nåd eller inte, men det hänger också på oss, och då i första hand apostlarna och deras efterträdare, att gå ut och förkunna evangeliet och så leda människor fram till en levande tro på Jesus Kristus. ”Hur skall de kunna tro på den som de inte har hört? Hur skall de kunna höra utan att någon förkunnar?” (Rom 10:14). Därför är det kanske inte så konstigt att kallelsen till präst eller missionär ofta ses som den viktigaste och mest grundläggande i Kyrkan.

Alla är kallade att förkunna evangeliet

Men vi får inte uppfatta det som att uppdraget att bidra till världens frälsning endast har anförtrotts biskoparna, prästerna och diakonerna. De flesta av oss är kallade att leva ett ”vanligt” liv i lekmannaståndet med arbete och familj ute i världen, och i kraft av dopet och konfirmationens sakrament är alla lekmän ”kallade av Gud till att utöva sin särskilda uppgift i evangeliets anda och som en surdeg bidra till att liksom inifrån helga världen.” (Andra Vatikankonciliet, *Lumen Gentium*, 31).

Det är framförallt lekmännens viktiga uppgift att med vittnesbördet av sina egna liv förkunna evangeliet för alla dem som inte självmant vänder sig till Kyrkan och som Kyrkans vigda tjänare således ofta inte har möjlighet att nå ut till. Att det även finns ett djupt apostoliskt värde i den karitativa verksamhet som utförs av olika aktiva ordnar och andra organ inom Kyrkan torde väl heller knappast ifrågasättas.

Välgörenhetsarbete är ju både i sig en god gärning som avhjälper människors nöd, samtidigt som det utgör är en del av evangelisationen, att förkunna det glada budskapet. Som den helige Franciskus av Assisis uttryckte det: "Förkunna alltid evangeliet. Om nödvändigt, använd ord."

Invändningar mot det kontemplativa livet

Men när det gäller ordnar som Karmel, som är uteslutande eller huvudsakligen kontemplativa, så ställer sig kanske många ofta lite mer frågande till deras apostoliska fruktbarhet. Det kan ju vid en första anblick tyckas som att dessa ordnar bara finns till för att "fromma" människor, genom att undfly världen, ska komma Gud ännu närmre och så bli ännu "frommare".

Fokus verkar i huvudsak ligga på de enskilda ordensmedlemmarnas personliga helighet, men vad är det egentligen för "helighet" man uppnår genom att till synes strunta i alla andra människor i hela världen för att bara fokusera på Gud? Leder inte ett sådant liv snarare endast till världsfrånvändhet och självupptagenhet? Det är frågor som förtjänar uppriktiga svar.

Det enklaste svaret är att det kontemplativa livet syftar till att främja bönen, och bönen är just den icke ringa tjänst som de kontemplativa klostren utför för resten av Kyrkan och för världen i stort. Och ju närmre gemenskap den bedjande står med Herren, desto större kraft får bönen. Profeten Elia, en av karmelitordens förgrundsgestalter, lyfts i Jakobs brev fram som ett exempel på detta: "Den rättfärdiges bön har kraft och gör därför stor verkan."

Elia var en människa som vi, men när han bönföll Gud om att det inte skulle regna kom inget regn över landet på tre och ett halvt år. Sedan bad han igen, och då gav himlen regn, och jorden lät sin gröda växa." (Jak 5:16b-18). Det allra bästa exemplet finner vi givetvis i den saliga Jungfrun Maria, Karmels Moder och Smycke, vars vilja står helt och hållet i samklang med Guds vilja och som alltid ber om det som behagar honom, och därför alltid blir bönhörd.

Olika sätt att efterfölja Jesus

Men måste man till det yttre lämna världen och leva avskilt i tystnad och ensamhet för att komma Gud nära och uppnå helighet? Detta är givetvis inte allas kallelse, för då skulle ju livet på jorden inte fungera. Även klosterfolk är till viss del beroende av att det finns människor ute i världen som arbetar med att bygga upp samhället. Alla människor omfattas av den universella kallelsen att tillhöra Kristus och hans Kyrka, alltså att utgöra en del av hans kropp. Alla kan inte göra allt, utan varje lem i Kristi kropp kan sägas vara ämnad att återspegla en viss aspekt av Jesu jordeliv och efterfölja honom genom detta.

Vi har både Jesus som förkunnar evangeliet om Guds rike, Jesus som botar sjuka, Jesus som uppsöker syndare och umgås med den, och inte minst Jesus som under 30 år lever ett anonymt liv som en vanlig snickare i Nasaret. Alla dessa aspekter av Jesu liv kan vi känna igen i olika kallelser i Kyrkan. Men så har vi också Jesus som drar sig undan till ödsliga trakter hela nätter för att be, och som fastade 40 dagar i öknen. Och det är just att återspegla dessa aspekter av Jesu liv som kallelsen till det kontemplativa eller eremitiska livet utgör.

Tystnadens betydelse

Vår Gud är inte bara en oändligt stor och mäktig Gud, utan också oändligt ödmjuk. Han vill inte tränga sig på oss. Livet på jorden är överfullt av saker och ting som distraherar oss och får oss att förlora fokus på Gud, både fysiska syn- och hörselintryck såsom TV och reklamskyltar och alla stressiga händelser på jobbet och i familjelivet, men också nöjen, njutningar och upplevelser såsom datorspel, god mat och resor, som även om de i sig inte nödvändigtvis är onda ändå kan förleda oss att tro att de erbjuder en större glädje och tillfredsställelse än den som endast Gud kan ge.

Visst är det både möjligt och nödvändigt att öva upp sin förmåga att bortse från allt detta brus i vardagen och i sitt inre ändå alltid ha sin uppmärksamhet fäst vid Gud, det som vi i broder Lorens av Uppståndelsens efterföljd brukar kalla för "att leva i Guds närvaro". Men vi behöver samtidigt perioder då vi kan vara helt fria från alla dessa yttre distraktioner för att Gud ska få en chans att tala till oss, eller snarare för att vi ska få en chans att höra honom, eftersom han talar till oss i tystnad direkt till våra hjärtan.

"Ett ord har Fadern talat och det var hans Son, och det uttalar han alltjämt i evig tystnad och det är i tystnad som det måste höras av själen." (Johannes av Korset, *Ord av ljus och kärlek*, 99). Alla människor har därför ett andligt behov av att med jämna mellanrum exempelvis delta i reträtter, för att under några dagars tystnad åter ställa in rätt fokus i sina liv, det vill säga på Gud.

Den kontemplativa bönen som en tjänst

Det är därför någonting mycket gott att eftertrakta att ägna hela sitt liv åt att som Maria från Betania sitta vid Jesu fötter och lyssna till honom. Eller som den saliga Elisabeth av Treenigheten uttrycker det i sin berömda bön till Treenigheten: ”O eviga Ord, min Guds Ord, jag vill tillbringa mitt liv med att lyssna till dig” (*Andliga skrifter*, s. 50). Denna längtan är en följd av den gudomliga kallelsen till det kontemplativa livet. Målet med den kontemplativa bönen är, enligt Johannes av Korset i prologen till *Själens dunkla natt*, ”en kärleksförening med Gud så fullkomlig som det är möjligt här på jorden”.

I himmelriket kommer vi inte göra annat än att kontempera Gud i en fullständig kärleksförening med honom, och därför vore det ju konstigt om inte Gud gjorde det möjligt för oss att åtminstone till viss grad göra det även i detta jordeliv. Men då återkommer vi till den ursprungliga frågan – är det inte i grund och botten egoistiskt att lämna världen och gå i kloster för att uppnå en djupare förening med Gud? Hur kommer detta egentligen resten av världen till gagn?

Här har den heliga Teresa av Jesus (Avila) ett mycket tydligt svar: ”Vad jag nu vill, mina systrar, och vad vi bör vinnlägga oss om att nå fram till, det är att åstunda och ägna oss åt bönen, inte för att njuta av den, utan för att få kraft att tjäna.” (*Den inre borgen*, VII,4,12).

Det kontemplativa livets apostoliska värde

Bönen är och förblir kärnan och målet för det kontemplativa livet, men den som ägnar sig åt den för att eftersträva de njutningar som åtföljer den har missat hela poängen. Bönen har både ett egenvärde i att den leder oss till en djupare relation med den Gud som har skapat oss och längtar efter att få komma oss nära, samtidigt som den utgör en tjänst för medmänniskorna.

Och det gäller inte bara den uttryckliga förbönen, utan även och faktiskt framförallt den typiska teresiansk-karmelitiska kontemplativa bönen, där man inte längre vare sig pratar med eller i egentlig mening ens ”tänker” på Gud, utan bara vilar i hans närvaro med en kärleksfull uppmärksamhet riktad mot honom.

Att vara kontemplativ innebär nämligen att vara en kanal för Guds nåd – hans eget övernaturliga liv – så att han kan låta den strömma genom oss och vidare ut till resten av Kyrkan, och i det långa loppet till hela världen. Såsom utgörandes olika delar av Kristi kropp är vi mer ett i Kristus än vad vi först kan tro, och de heligas gemenskap av alla döpta är i högsta grad en andlig verklighet där ”den enes helighet gagnar den andre” (jfr *Katolska Kyrkans Katekes*, 1475).

